

הלבנות תפילין סיטון לו

ביאורים ותוספות

(20) שמה שאמרו בغمרא שעטניז ג"ץ צריכה שלשה זייןין, הינו שיעשה ראשיהם משוכנים ולא עגולים, והוא כלל ראש שלוש פינות.

ואם עשה ראש האות עגול, אלא שהווסף תגן על גבי, הסתפק בזה ל�מן (משנת טופרים אותן טית'ה) אם על ידי התגן תוכשר האות, ונשאר בצעץ.

משנת טופרים

זרבר שלם בעין לא חזי זבר¹) וככ' שבקאייה דבר שם הפאון ר' עקיבא אמר מוקה להפרירקנדים²).

(1) ולענן לבתיחילה, כתוב בשורת שבת הלוי (ח"ז סי' קס' ד' אות ג') שאמ' כבר עשה כן הטופר, נראה שכשר לבתיחילה, ואף שבשורת אבני נור (ארוח סי' ג') חולק על זו, אין ראיותנו מוכרכות, אבן מכין שהורה בזה להחמיר נחשב כדבר שורה בו חכם, שהסר בו קצת הדור, על הטופר להודיע על כך לקונה אם הוא מהמודריקים במעלות.

(2) שם (סכיה ביהיל דיה מכירם) כתוב, שם ההפסיק באות גROL ונראה לעין כל מרוחק, גם הרעק"א מודה לפמיג שפטל.

[משנ"ב ס"ק ט]

וגם הגר"א בבאoro מישב לכל אחת מן השיטות¹⁹.)

(19) ומוציאנו בהזה שלש שיטות:

א. דעת הטור (ויר' סי' רעד) שדריך מהראיש שם לא תיג שעטניז ג"ץ פסול, כיון שהוחרר דין זה בغمרא (מנחות כת. ב), וכן דרייך הביי (באנו) מספר התורמה, והביא מספר הגאות ומספר האגgor (סי' טג) שכתבו בשם ר'ית שהם לעיבובא, שאינו גורע מוקחו של זיר.

ב. דעת הראים (יראים השלם סי' שצט), הובא במשנ'ב כאן ולקמן במשנת שלשה זייןין, שמה שאמרו בغمרא שם שעטניז ג"ץ צריכה שלשה זייןין, אין הכונה שיעשה תגן על האותיות, אלא הוא דין בצדות גוף האות עצמה, והיינו שיש לעשות את ראש שלש האותיות שעטניז ג"ץ משוכנים ולא עגולים, שיהיו כלל ראש שלש פינות.

ג. שיטת הרמב"ם (פי' מהל' תפילין ה"ט) שאין התגן מעכbin וראה שם פי' ה"ט].

[משנ"ב שם]

א. אבל אם עשה למעללה ראשו עגל גס-יכן, משמע מהហתי יוסף דאין לך אפלו בריעבד לפי פרוש הרא"ס²⁰).

המשך מעמוד קודם

האחרונים (לבושי שרר, והשערי אפרים שעיר ה סי' י) שלא חונכו ביהודה.

(18) וטעמו, שכן שבסנכת בתיחילה בפני עצמו תל עלי' שם אות קענה שנכתבה בפסול, שוב אין הוא חור לחיזקו בשם 'תג' על ידי שיחברותו אל אותן, מה שאן כן כשייש לתולות שנפדר לאחר הכתיבה, שכבר חל עליה שם-tag בשעת הכתיבה, וכן יכול לחזור ולהחרבו אל אותן.

(19) והחוירא כתוב (ארוח סי' ח סי' יא) שמטתימת הפטוקום שלא הוחיו על דין זה, אף על פי שהוא דבר שכח ומצו, מוכחה שהלך על הרמי"ע, וסוברים שכשר בצדור כזה, ובפרט במקורה שההפסיק הוא מועט וניכר הדבר שם תנוי אותן.

(20) ובביה"ל לעיל (סי' לב ס"כ דיה אה) הביא מחלוקת הפטוקום אם יתרון אותן פוטל בין השיטין, דעת השurity נורע ביהודה מהדוריק ייר' סי' עד) שאינו פוטל, ומדובר הרמי"ע אלו הוכיחו

בעין יו"ד) וכור, הקוף קחת בלא פ' מעלה²). ויתרנו אף ס"ק ר' בוק אל גג הkopف' באמצע הקצת³). ויתרנו סוף הג' של צד ימין? לכתהעה עקם למיצלה מהארדיי קצת' (וכור, דילכתחלה צדrik' לכתהעה בס' עקן שמאל, כמו לשאר צ' (ז' ד') וכור, מתקר לחדב'ות ולחרקוב הקראים קרי ש'יה נבר קראש'). פסול⁴) וכור, מתקר להעלונה והתחמונה, כתוב המקרא מעת (ס' ק' כב) וגדל היורד העלוונה והתחמונה, כתוב המקרא מעת (ס' ק' כב) שאנן לדון שיורו, ומימי אין להאריך מושם יופי הכתיב, כי נני הוא לאות שתהיה כmorובעת.

(2) ואם עשה יוד' זו הפוכה [שרואה פונה לצד ימין]. כתבו המקרא מעת (ס' ק' ז') והחוויא (אויח' סי' ט ס' ק') שהברוך שאמר (אות צ' פסול, אכן בשות נודע ביהודה (יוד' מהודרת סי' קעא) ובשות פנים מאירות (ח'א סי' סט) הבהיר אפ' בלא תיקון, מפני שפרט מצורה האות שאיטו ממופש בגמרא איינו מעכבר, וכן כתוב הרעת קרישיטס (ס' ק' אות א) שכן שתוינוק קראוה באליף, והואות מחוברת כולה בא הפסק, אין פסול בכך שהחיבור איינו במוקומו. והויסיף המקרא מעת (שם) שאף מהארדיי זיל מוכח שהכシリ בו, שהרי דעתו לגבוי אותן צרכי שיש לעשotta עם יוד' הפוכה והואן בקר חיסרין של שני צורת האות [וראה מה שכתבנו להלן בעאות צרכי בענן ד']. אכן החוויא (שם) כתוב שאן למדוד מוצרי, שכן על פי הוחור יש עצם לעשotta הפור, וכן נהוגם הרבה רבבות מישראל, אבל לגבי אותן אליפ' אין בצד ימין נשנתנה צורת האות והיא פסולה.

וראים הפנים מאירות והנורע ביהודה את דברי הברוך שאמר בוראי היה חרורים בהם, מפני שנחשב דבר זה ממופש בגמרא, שהרי נאמרה הحلכה לעשotta באליף בעין אותה ר' יודה, ובאות יוד' והיא ממופש בגמרא שאם הירך אין בעין ימין נשנתנה צורת האות והיא פסולה. וכחוב המקרא מעת (שם), שם'ים לכל הרעות מועל לתיקן זאת, וכך אם הוא בשם קודש, והיוינו בצעת הנרע ביהודה שם [למי שרוצה לתיקן] - לשות לוייד בליתה נספת גם מצד שמאל באמן תשתייה דומה לאות זין [ואין בוה מהיקת השם], ולאחר מכן אפשר לעבות את ימין הירך עד שתיראה ביריד [ולכמה אחרונות לבוארה אין לשוטה כן אלא בספר תורה אך לא בתפילין ומזהות, מושם שלאחר תיקון זה לא נשאה צורת האות שננשתה בראשונה, ופנימ' חרשות באו לכאנ], ונוחשבת הכתיבה שלא כסדרן, ראה שורי'ת חותם טופר (חויטם סי' קפט), לשכת הטופר (סי' ט ס' ק') ומקדש מעת (ס' לר' לב ס' קה) שכתבו פסל זה, וראה שוי'ת שבט הלוי' (ח'א סי' יב, והיה סי' יא) שהביא חולקים על זה, ונסמך על דבריהם למונע גנות הפרשיות). והקסת הספר (סי' ה סי' אות א) כרב שאמ' אפשר לתיקן בנקל, יtopic.

(3) ואם הירך אינו דבק באמצע הג' ממש, כתבו קול הרמי' (אות א) והמקרא מעת (ס' ט) שהאות ברורה בכתילה, שאנן כוונת הפטוקים לאמצע ממש, שהרי אם כן אי אפשר לעשות את העקץ של היורד העליון נגדר העקץ של היורד התחתון (כמובא בהמשך דברי המשנבי), אלא כוונתם היא שיש לעשות את היורד באוזור של האמצע ורוחוק מן הקצתה. והויסיף הגדולי המקרא (כללו אוות ח') שבן משמע מהבאי בשם האגור ומהשורץ הרב (אות א) שכחוב שיעשה את היורד באמצע הג' ולא בקצתו.

ג) כתוב שכן שהגדולי הקרש והאמורי שפר (כללו ח' סי') הבשרו ביריער, ואף המלאכת שמים (כללו בו בינה אות ג') לא פסל, אם כן בשורומו לאליף גם תינוק מכויר, נראה ששבר בדריכוב, אלא שטורונה מגונה היא. ואות אל' פ' שהיורד העלוונה יוצאת מתחתיות הקו האמצעי, והיורד התחתונו יוצאת מראש הקו האמצעי, כתוב בשותית שבט הלוי' (שם סי' ה אות ז') שאף שיש המכשירים אל' פ' בו כשייש בה רק אחד מהישוניים האלה, אך במשמעותם שונים ביחד באות אחת מסתבר להחמיר, כוון שעל ידי כך נשנתנה צורת האות, וכן משמע בערך השלחן (סי' לו סי' ז').

(4) הינו בקעה התחתון של הקו האמצעי [הנחשב בגג, והוא בפינה הימנית למטה] שיש לכופפו מעט כלפי מעלה, וכן כתוב המקרא מעט (ס' ק' ט) בשם התקין תפילין והלבוש והושאע הרב שהעיקום הנזכר כאן הוא כלפי מעלה. אכן, החוויא (אויח' סי' יב סוף סי' א) כתוב, שהוא שנגן לעשות עוקץ כלפי מעלה אין בו צורך. וכן לגבי מה שנганו לכופף מעט את הקצה העליון של הגג [בפינה השמאלית למטה] באופן שמנשר בירשות לעצ' שמאל, כתוב החוויא (שם) שאין באה צורך. והגדולי הקרש (כללו טו אוות ח') כתוב שלפי האגور יש לעשות בזנן, ולהו כוונתו שכחוב שיש מצח לאליף. אכן במקרא מעט (ס' ק' כה) כתוב שאן לעשות בזנן.

(5) הינו עוקץ שנגע בזנוף האות, ובמה שכתבנו שם. לעניין עוקץ שנגע בזנוף האות, וראה בביה'ל לעיל (סי' לר' סי' ד' ר' אה פנ').

ולמעשה, כתוב המקרא מעט (ס' ק' ב) שכתבת דק' [וקטן] אין לעשوت עוקץ, כוון שעולול הוא ליגע בזנוף האות, אך כתוב גם שאין חשש זה, טוב לעשות עוקץ כןן, והגראי מברישק ('ה' הגראי על השיט עניינים סי' טו) כתוב לסופר שלו שיעשה עוקץ, אך שיחה רק ממשה, כדי שלא יבוא לידי נגיעה בזנוף האות [ראה אלף ביתא האחרון שכחוב שאין לעשותו].

(6) וכן לבני הראש השמאלי של אות ט'ויה, מבואר בשעה'ץ להלן (אות עני' סי' ס' ק' ה) שאם עשויו בלא ראש הרידו פסול, וכן מבואר במשניב להלן (אות שירין) לגבוי אותן שין.

ובנידן אם להוציא ספר תורה אחר כשבספר תורה שקוראים בו יש קו משוך [בלא ראש] באות אל' פ' [ובן בעין' ובשיין'], כתוב בשותית בית שלמה (יוד' ח'ב סי' קכו) שצרכיך להוציא ספר תורה אחר, וכן כתוב הקול עיקב (סי' לר' סי' קה) וכן כתוב בשותית שבט הלוי' (חי' סי' קס' אות ב') שאן להקל בזנן. ואך שלגבי אותן לריינו שללה גג ודוקל הגריש' קלטור (חובא במשניב להלן בסוף אות למיד') שאן צריך להוציא ספר תורה אחר, כאן אין להקל בזנן, שמיים צורת האליף' הנגומה הרבה בשאן לזר' שלה ראש.

ואם לזר' העלוונה של האליף' אין ירך אלא רק ראש, וחורתה בעין צורת מעין שדוקבת תחתיתו לקו האמצעי, כתוב בשותית שבט הלוי' (ח'יד' סי' ב') שמדירק בפג'א (סי' לר' סי' ק' בט) שהאות פסולה, אכן, אם בתחתית ייד' ז'ו יש זוזת חורה, שניכר שאינה ממשת בגג היריד אלא כקוץ של הירך, כתוב (שם, ובוח'ת סי' ח' אוות א) שהמיקל בזנן אין מונחים אותו, אף שהספר עשה שלא בזנן.

(7) ואך שבאומן וזה רgel היורד תוהה עבה [ואפשר היה למתקח את האות ולבודהה בצועתיה], כתוב המקרא מעט (ס' ק' ז) שאן העובי מזיך [ראה משניב' לערל סי' לר' סי' ז'].

(6) ואאות ב'ית שפהלה טיבת דו לתוכן חללה אך אימה נוגעת באזות, כתוב המקדש מועט (סיק יא) שאם חינוךינו י訓ור כביה, פסולה היא, וכן מבואר במשניב לעיל (ס"י לב ס"ק סב-ט) שאם נראהות כפיא או שנבראה צורת האות על ידי כף, פסולה היא, וכן לתקנה על ידי מוחיקת הדיו בכל דבר, משום שהוא יחק תוכחות, אלא יש למחוק גם את האות או חלק ממנה.

(7) וכן ב'ית שגהה צער מושבה ארוך, וספק לנו אם נראהות כנוין הינה פסולה, או שגהה ארוך מושבה קצרה, וספק לנו אם יש לה צורתה ב'ית, כתוב המקדש מועט (סיק י) שיש להראותה לתינוק, מאידך, הקסת הספר (חיקור ר' דיה והנה) כתוב שהאות פסולה. וראה מה שכתבנו לעיל ס"י לב ס"ק קיב.

(עהה"צ ס"ק י)

כ'ית בליל אקב אין לפסלה⁴, בין שגינה אגלה מאחוריה געין כ"ה⁵). (8) ואפק לשאול חיטע על בירתה שניין לה עקב, כתוב בשורית שבט והלי (ח'א סי' רה על סי' זה) שיתכן שלא חציר החותם ספר (שם) כפי שהציר המקדש מועט (ס"ק ז), אלא די בכך שיש למיטה זווית רורה להכשורה.

(9) וב'ית שאינה עוגלה בתחוםה אלא יש לה זווית קודה כמיין אלכסון, כתוב בשורית לבושי מודרכי (ויר' ח'א סי' קפ) שכורה היא לאות ב'ית מפני שאינה מושבה בקצתה, וממולא פסולה היא לאות ב'ית [וראה שורת שבט הלי שם].

צורתאות גימ"ל

תהינה גופה כמו זיין לכתחה, וכן כל ראשי שםאל שבקאותיהם שעתג'ז ג'ן דקהה לנוין⁶. ויהנה בראשה עב⁷) וכור, ולא יעשה גוך זה השמאלי בשפוע קרביה אלא מעט, וגם לא יזכה עקם, אך ימץ בשוויה ואנגבונע קצת בגגד הצל'ת⁸). ופנוך שמאל היה מישוק קצת עב אל הצעין שבקצהו ולא ברקחות, כי קומוקה שתתני נראית קמץ גען גען גען⁹ קפופה). והזקע ימיה נמוך כדי להקסמך אותן אצל ראש�ו¹⁰ וכור, יגרר הצעין גדי בקצת¹¹.

(1) וגומיל שראשה בולט רק לצידה הימני (כואיז הפויה), כתוב הרעת קדושים (אות ג) שיש לחוש להחמיר בדור, מפני שאינה נראית כאות (כਮובה בדורלי הקרש (ס"י רעד ס"ק י) בשם כמה פוטקים שאות הפויה אינה אותן), וכן כתוב בשורית מהרשיג (ח'א סי' ג ואות ז) שפסולה היא, שיתכן שאף תינוק לא יקראנא גימיל. וכן כתוב בשורית שבט הלי (ח'א סי' ח אות ח) שנוטה לפסקוק בספר קל סופרים שפסל.

ואף לענין תיקון גימיל כוז בתפילין ומוזחות, כתוב בשורית בית שלמה (ויר' ח'ב סי' קסא) שכן לה תקנה, משום פסול שלא בסדרן, והגודלי הקרש (שם) פפק בדוריו, אך כתוב שלמעשה יש צד להחמיר בדוריו, ונשאר בצעי.

(2) ואם עשו את ראש הגימיל דק באוון שלאות אין גג, הסתפק הרעת קדושים (אות ג) שמא פסולה היא, משום שאין לה צורת גימיל, והמקדש מועט (ס"ק ג) כתוב שהאות פוללה, מפני שביל גג חסר חלק מהאות, והוסיק, שמטעם זה יש לפסל גימיל שבתחתיות רגלה עשו כען ראש, משום שעל ידי הראש משותנית צורת האות [וראה מה שכתבנו להלן (אות ח'ית) לגביה חיות שיוצאת כמיין גג מתחת לרגלה השמאלית, שדו הפטוקים לפסולה רק מחמת שנראית בתינוי].

(3) בכיוור הדבר כתוב המקדש מועט (ס"ק יד). שצורת הרגל המשך בעמוד הבא

מקבעת, עדיך עיין בז'ה¹²) וכן, מצד שמאל על פניך פג קטע¹³), המוקתו כמו מקל¹⁴) וכו', וצקב טוב למיטה שייה במקום ראש השל וא"ז¹⁵) וכו', ורחב קוללה קבוע גלומות¹⁶) וכו', גראה דיש להחמיר בז'ה¹⁷).

(1) ושתי אוות ב'ית סמכות שנבדקו בתחוםן זו לזה, כתוב המקדש מועט (ס"ק ד) בשם שורית דבר שמואל (ס"י פט) שהבייה השניה פסולה, מפני שאין ניכר שהיה בית, מושום שיתכן שהיא ב'יפ והדיו שבדוק לה בתחוםה אינו העקב שלא לא הוא המשר המשוחש של הב'ית הראשונה, ולא יעיל לגרור מעת מהדיו מפניהם שהוא יחק תוכחות ולשיטות המשניב לעיל (ס"י לב ס"ק פא) שבסכל אורך האות דבוקה בחברותה היר היא פסולה, שיר' פסול על ידי דבוק כזה בכל האותיות).

(2) ואם היא עוגלה בימין הגג אך יש לה עקב מלמטה ומשום בכך קורא אותה התינוק כביה, כתוב המקדש מועט (ס"ק ה-ו) שסתימת דברי הפמיג מושמע שיעיד לפסל בכל אופן, גם כשייש לה עקב, וכן כתוב בשורית בית שלמה (ויר' ח'ב סי' קלא) שאם היה איזה ממש מעלה וaina רק עוגלה במקצת, הריה פסולה גם אם יש לה עקב, וכן משמע מהשעה"צ (ס"ק ג) שהוכיר בענין זה את דברי הברך שאמיר שדריבר באופן שיש לה עקב, שכן מעלה בפרק שיש לה עקב, וכותב שלפי הפמיג אף באופן זה פסולה. ולידנא, כתוב המקדש מועט (שם) שיש לחוש לדעת המכחים, ולכן אין להחיזיא ספר תורה שיש בו אותן ב'ית כוז לקראו בו [ומיימ' מועליל יונק לעי זי' ח'ז'ה רעד ערב את השיגול, כמנואר בבדיל ד'יה ואין]. אך אם נמצא הדבר רק בשעת הקရאה, אין להוציא ספר תורה אחר, מפני שרדריבים אינם מוכרים, שהרי התינוק בודאי יקורא אותן זו כביה ולא בכ"פ, מושום שנתרן עיניו בעקב יותר מבוגר של הגג. וכן כתוב בשורית שבט הלי (ח'ז סי' קסט), שכין שהמשניב זוביהיל ד'יה אין לא הכריע בדורות שפסל (אך בשאן לה עקב), ובשוריית צמה צדק (ויר' סוף סי' רה) הכריע שכשר, אם בן אינו עוגל ממש מעלה אין צרך להחיזיא ספר תורה אחרת, ואם הוא עוגל מושם, יש מקום להוציא ספר תורה אחר, אבל בשעת הרוחק אפשר להמשיך בקריאה.

(3) ואם לא עשה-tag זה, כתוב בשוריית שבט הלי (ח'ז סי' ז אות ג) שעריך לתקן את הדבר או להודיעו לךנה שלא עשו.

(4) ואם עשה-tag זה בגובה הרבה עד שורמה לאות למיד, הסתפק המקדש מועט (ס"ק י) אם מועליל תינוק להכשירו, והמשנת אברהם (ס"י בג סט"ז) כתוב שהאות פסולה, ועל כן כתוב האמור שפר (כלל ה סי' ז) שכן עלשות את התג הזה בקצתה הגג אלא בסמוך לקצתה, כדי שלא תיראה כאות למיד, וכן מבואר בקהל הרמי (אות ב). ובתקון תפילין (אות ל) כתוב מושום כך לעשות את התג דק, והמקדש מועט (שם) כתוב שלא לשותו גובה, וראה משנה להלן אות קורף) שכותב עצות אלו.

(5) ואוון עשיית העקב של הב'ית כדי שתיראה בראש וייז, כתוב הב'ית אחרן (אות ב) שיש לכפוף את העקב למעללה, בשיעור ראש הוויז, ובאמורי שפר (כלל ד סי' ב) מבואר שדי בקון דק מאחריה הובילו כלפי מעלה. והמלאת שמות (כלל בו בינה אות ד) כתוב שיש מפרשין שכן צרך להגביה את העקב כלל, אלא רק רק למושבו לאחרי האות כשיעור ראש הוויז.

ואם עשה-tag העקב עב וניגול עד גובה רוכ' יב' אות ז) שכין שמנואר בתקון חפילין שענן העקב הוא כדי שייה ניכר שהאות היא בית ולא בית אם כן בענינו בשנוראית למורה כביה, כשרה הוויז.

המחבר בין ראשיו השישי [בתפילין ומזהות], כתוב בשווית שבט הלווי (ח' ח' ט' ח' א' ו' ז') שם הרוי לא השתנה יותר האות ואינה נראה כי את אהורה וכןὸן הקלו בדרכו, מה שאין כן כאן שעורתו כצורת נזין העמדת להחמלאות. אכן הוסיף, שאם הפס אינו בסוף רגלי הגימיל אלא באמצעם בין רגליהו, ותוINKן קוראה גימיל, יש להכחיש. וכשהפס בתחתית הגימיל דק מואר, כתוב בשווית שבט הלווי (שם ט' יב' א' ו' ה') שיתכן שלא נפסקה החותם.

[ביהל' ד'ה וא']

ובן אם ג'רף שפמאל שוה לרגל הנטיקן⁽⁷⁾.

7) ואופן התיקון, כתוב המקדש מעט (ס' ק' ו') שאפשר להאריך את הרgel הימנית, ומועל הרבר אף בתפילין ומזהות.

צורת אות ד' ל' ת'

ונגלה אצטנאה), שאם קהא רגלה ארכאה מגנעה תרפה לך' פ' פשוויה⁽⁸⁾ וכור, שתחטא רגעל פשיטה בשפוע עזץ לזר' מוקן⁽⁹⁾, ושיהא לה טג קפון בראש געה מצד שמאל⁽¹⁰⁾ וכור, שלא תחה נראית קרוי' ש' תחסול עלי'ני קרייאת הנטיקוקן⁽¹¹⁾ וכור, אלא גם אם יהא לה שם עקב טוב⁽¹²⁾ וכור, אם רגעל הדקה'ת אין בו רק פטלא יוד' קשי'ר⁽¹³⁾ וכור, רגעל שלא נפסק צורת קאות בוי' חק תוכות⁽¹⁴⁾.

1) ושיעור קיזור אווך הרgel, כתוב המקדש מעט (ס' ק' ח') בשם האלפא ביתא, שתיהה קערה בחוץ קולמוס משאר האותיות, והוסיף, שהסופרים אינם נהגים כן אלא עושים את רגל הדקה'ת אווך שאור האותיות.

ודליך רבתי שבתיבת 'אחר' שעשו את גגה בעובי קולמוס גROL מאור וברוחב עד מואר, והוא עין מוחבע של עובי קולמוס על עובי קולמוס, ובן עשו את אווך רגלה רק בשיעור קולמוס, באופן שרומה קצת לאאות יוד', כתוב בשווית שבט הלווי (ח' ד' ט' ה' ו' ג').

שאמ ניכרת לבוק באות ד' ל' בבירור, כשרה היא. 2) ואך אם רגלה קערה והאות אינה נראית בכיף פשיטה כלל, כתוב המקדש מעט (ס' ק' יא) שמיים ציריך שייהה גגה אווך, כדי שלא תהיה נראית כוין, ועם עשה לה גג צער וספק לנו אם היא דומה קצת לויין, ציריך שאלה תעיק להכשרה.

ואם הרgel אינה יוצאת מעד האג אלא מאמצעו, אלא שנראית האות בדקה'ת ולא כוין מושם שהרגל פשוטה לאחרורה, הסתפק הקול סופרים (אות ד' אם היא בשרה).

3) ואם הרgel מסווגת לעד שמאל, כתוב המקדש מעט (ס' ק' ג'), וכן בגודלו הדרש (כללו את יא), שצי' אם מועל בידיעך להראות לתינוק.

4) ומוקם עשייתת תג זה, כתוב הבוט אהרן (אות ד') שהוא מושם בסוף האג, מפני שיש לעשות בגג עיןאות ואיז שוכבת [כמובא] בבי' שיש לעשות באות ד' ל' ת' בウン שני ואוין], ואם לא היה התג בסוף האג לא יראה כויאן.

5) ודליך שנפסקה מוחמת שרומה לרוי'ש, כתוב לעל (ס' יב' ס' ק' ט' ח' ט' ז') שבתפילין ומזהות אין לה תקנה, ובספר תורה יש לתקן דוקא על ידו הרטפת דיו, אך לא על ידו גירות חלק מהאות, שהוא חזק תוכות.

6) משמע מדבריו שבעד ימין אין ערשים עוקץ על הגג אלא די בעקב, ורק בעד שמאל ערשים עוקץ, והוא שלא בדברי הלבוש (אות ד') שכותב לעשות עוקץ בעד הימני, ובושאיע הרב (אות ד') ובכתה הסופר (ס' ה' א' ו' ז') מבואר שיש אורות לעשות בשנייהם. המשך בסוף המשנת סוגרים

השמאלית של הגימיל הוא כמו ייר' הפוכה, ואת החלק חזק שלה [הרجل של הייר'] הוציא מותך הרgel הימנית [והוא הנקרא ירך]⁽¹⁵⁾ יש לשנות בשפטוUK, כן שאמ ייהה בשיפוע גדול למטה תהייה הרgel השמאלי באותו אורך של הימנית, ותיראה כץ' הפוכה. ואת הרgel העבה [הראש של הייר'] הנמשך כלפי חוץ יש לשנות בישנות הכלק עוקם כלפי מעלה.

4) בバイור הרבר כתוב המקדש מעט (ס' ק' ט'), שבعروת הרgel השמאלית של הגימיל הראית כמו ייר' הפוכה, יש לשנות את החלק הרצק [הרجل של הייר'] הוציא מותך הרgel הימנית עבה קצת, כדי שתיראה הירך בתחתית נוין כטופה.

5) בバイור הרבר כתוב הלשכת הסופר (ס' ה' ס' ק' ז'), שאמנם נהגים להאריך את הירך לעד שמאל יותר מהגג מפני שתומנתה בגין כפופה, כניל' במשניב, וכן מפני שרגלה פשוטה לפני הדלת, כניל' במשניב, אך או אפשר להאריכו עד שיבולוט הרגה מוחץ לאג, מפני שאו האות שלאהריה לא תהיה סמוכה לגגה של אות זו, והתייבה שכן בה תיראה שתי תיבות, ולפיכך יש להנמיך את הירך יותר מהאות שלאהריה, כדי שייהה אפשר לכתוב את האות הבא מעל הירך ויהיה ראשה סמוך לראש הגימיל. וכן כתוב הקשת הספר (ס' ה' ס' א' ו' ג') שיש לשעתו. אכן כתוב בלשכת הסופר (שם) שלמעשה מנדג הסופרים איתו כן [וכן מבואר במשניב לעיל סי' ק' קיב' לאגין את נוין, שכתחילה אין נון לחישיך את המושב שלה ולכתבו אותן בתוכה, וראה מה שכתובן להלן לגביו נוין כטופה]. אלא הם עושים את הרgel הימנית של הגימיל מושוכת שאוריה, וממנה מושכים את הירך השמאלית כאורך הגג.

שבאופן זה אף שהירך אווכה אין היא יוצאת מכינגד הגג. ואות גימיל שבפטוק מילה שאין אחריה אות הסמוכה אליה, כתוב המקדש מעט (ס' ק' יד) שסבירא אין ציריך לשעת לה ייר' גמו', אלא שבאלפא ביתה האריך המובא בכבי' משמען שערת האות היא עס ייר' גמו', ואם כן תמיד יש לשעתה כן.

6) ותפלין ומזהות שנברקה בהן אוון גימיל באופן זה, כתוב המקדש מעט (ס' ק' יא) שפטולות חן ונקה לאוות, שכן שנשנתנה צורתה ואינה נראית בגימיל, תיקון האות יחשב שלא כסדרן.

ואם הרgel הימנית בולטה מעט מתחת לדיבוק זה, כתוב המקדש מעט (ס' ק' יג) שאף שMOV שיבור ברעת קורושים שלפי הכתיבת הספרית כך היא צורתה בתיבת אוון גימיל, מימ' לפני הדין הנזכר כאן שמקורו בדברי הטז' (ס' יב' ס' ק' ז), נראה שהאות פטולה אך כשתינוק קוראה אותה גימיל, שהרי צורתה אותן גימיל היא שהרגל הימנית ארוכה יותר, וככלואה הדיבוק שלה בשמאלית הנויר כאן הוא רק עד סוף השמאלית, ומימ' מבואר שפטולות היא נעד שיטתקודע, ואם היהה בשורה באופן זה לא היה סותם שפטולות ללא חלק דבר. אכן לענן תיקון אוון זה, כתוב המקדש מעט (שם) שנראתה שמנעל אף בתפילין ומזהות, ותיקון על ידי מישיבת הרgel השמאלית למטה בראש נפרד [וזוראה מוקור חיים סי' לב ס' ייח'].

ולענן רgel שמאלית של גימיל שירתה מיהונית סמוך לסתפה, והוימה בברק לאוות נוין, אך יש פגימה קטנה ביןין בין הרgel הימנית, בגימיל, כתוב המקדש מעט (ס' ק' ז) שציריך לשאול תינוק לדאות אם יקראנגה גימיל או נוין.

וגימיל שיש בתחתיתה פס דיו המחבר את הרgel הימנית לשמאלית, כתוב המקדש מעט (ס' ק' יב) [שוראה שפטולות היא מושם שנעשתה על ידו כך באוות נוין], שאף שמעל הפס שאוריר בירוח שבין גלי הגימיל, ותוINKן קוראה גימיל, מיט' למשעה נוין היא. ואף מבואר במשניב להלן (אות שיין) שאפשר לגרר פס דק

הmesh ביאורים ומוספים למשנת סופרים

סופרים

המונתאות אלף ובית גימל ורלהות והא ודייניקם

הmesh מעמוד 122

משנת

(8) ובביאור הדרבר כתוב לעיל (שם סיק עב), שכיוון שבלאו הכו צורתו עליה, אין הארכת הגג נחשבת כתיקון, וראה מה שבתנו שם תוספת ביאור בהזה.

ולענין אותה דלתה שנפלה לתוכה נקודה קטנה של די בקרת השמאלית התחתונה, ראה מה שבתנו שם סיק מ.

וכתיב המקדש מעט (סיק ז) שטוב להיזהר לעשות כן, אך בידיעבד אין עוקצים אלו מעכבים.

7) ושיעור זה, כתוב לעיל (ס"י לב סיק מוד) שהוא באחרון אות יוד שלמה, הרاش עם הירך הימני, וראה מה שבתנו שם סיק מ.

סופרים

המונתאות הא נאו ווון וחת ודייניקם

הmesh מעמוד סב

הרגל הימנית, כתוב בשווית שבט הלוי (חיד ס"י ה אות א, חיה סי' ט אות ג, חיט סי' יב) שיש לכטוט את הצד הימני ולהראות לתינוק את הצד השמאלי, ואם יאמר שהויא זיין אף על פי שהיא קערה, האות כשרה, אך אם לא יאמר כן, מוכח שהשתנה צורתה האות.

7) וגם יכול לעמוד את הקו זימני של החותמות בעיצה והמיinci כדי שייראה הצעד הימני בוין ולא כליל, כתוב המקדש מעט (סיק ז) שיישא כן.

ואם שתו רגלי החותם ארכות יותר מהתאות האחרות, כתוב בשווית שבט הלוי (חיה שם אות ב) שהאות כשרה, וכן אם שתיהן קערות, האות כשרה, אך אם הן קערות מאה, הסתפק (שם אות ג) שמא אין לאות זו צורתה חיה ופסלה.

8) ולענין חוטורת שמלה דיו בתוכה, כתוב בשווית צמח עדק (וירד סי' רה סיק ז) שהאות כשרה, שכן מבואר בהגות מימוניות (פ"א מלהל תפלין אות ח) שמודרבו העורך שבtab שוקף את גג החותם במוקם משמע טבר כרתי, ובפשטות בהגבודה זו מכקל אין חל ריק באמצע, וחוטורת של גמל שאינה חלולה.

9) ואם הווין השמאלית קארה ווש הפרש גודל בין אורכה לבין אורך

סופרים

המונתאות טית ויוד ודייניקם

הmesh מעמוד 124

משנת

בראש הויי, ומחותן בן אינה זומה למלמד, כתוב בשווית האלף לך שלמה (וירד סי' רסן) שפסולה היא, שאף שאינה במלמד ממש צורתה זו אינה כשרה באות למיד, מימי פסלה היא ליזה, בין שדייה נטה לילד ומוביל אין צורת יורד עליה. מאידך, בשווית שבט הלוי (חיד סי' ה אות ב) כתוב שטונעליה שאלת תינוק להבשיר בשקהן דק ואני מותעך כרתי, מפני שאינה כלמיד, וכן מבואר בשווית בית שלמה (וירד חיב סי' קענו), שווית מהרשים (חיג סי' ריא), שווית מורהרג' (ח'יא סי' ב-ו-ד) ושווית שרגות הבשם (אותה סי' ט) שטונעליה שאלת תינוק על כל יורד הנראית כלמיד. אכן כתבו בשווית בית שלמה ושווית מהרשים (שם ושם), וכך ענין זה בגודל ודקירות (בללטו אוות בד) שמלמורים את התינוק צורתה יורד היא עם עזקה למיטה ולפעלה, שאמ לא כן אף יורד אבמייא לא יקרה ביריד.

ומבוואר מדבריו שלא כדברי המקדש מעט (סיק י) שכטוט שבתפלין ומחותן שאפשר למוחוק או לנכבות את ראש האות, יקצר ורק את העוקץ השמאלי.

והושיק בשווית שבט הלוי (שם), שמסתבר שכשמראים לתינוק אותן יש לכטוט את שאר התאות, כדי שלא יקרהנה ביריד רק מחותן שימושו אותה לשאר התאות.

10) ומועל הדבר מפני שעיל יידי כך נפסלה האות, וכתיב החזוי'א (אריה סי' ט סיק ג) שטונעלם וה אף לענין גט או בותיבה בשבת, אותן יריד בלא רגלי אינה נשובה כאות. ואם התחל הסופר את כתיבת היורד על יידי עשוית העוקץ והtag ואלה מכך כתוב את האות, ונוראית היא בחיה, כתוב הקסוס הסופר (ס"י ח סי') שאין די במתוק העוקץ והרגל בלבד, שהרי כבר מתחילה את כל האות, מפני שכטוט האות נעשה בפסול, עשויתה היהת נראית בתייה.

7) ואם היורד אינה נראית כל כך באות למיד, מפני שרוגלה אינה עוקמה אלא ישירה, או מפני שראשה קצר או דק, כתוב בשווית שבט הלוי (חיה סי' ח אות י) שטונעליה שאלת תינוק להבשיר את האות. ואם העוקץ הארוך שמעל היורד ישר ואני מותעך בסופו לצד שמאל

סופרים

המונתאות יוד וכף וכף פשיטה ולמד ודייניקם

הmesh מעמוד סג

משנת

שלכודרה לא מועל תיקון זה, שזרוי השוע' הרב (אות ר) כתוב שאין שם תיקון מועל אף בידיעבד, ואף בשבדות עצמה עדק (וירד סי' יה אוות ז) מבואר להקל בהזה, מימי נקרא דבר שהורה בו חכם לאיסור, שאינו לכתחילה. ובשבדות עצמה עדק עצמו כתוב (שם אות ח) שאין תיקון זה מועל לכתחילה, מפני שהabit מאייר (ההע' סי' קכח סוף סי' ח) הקשה על אופן תיקון זה, ועוד, שכשיעשה אותה עוגלה לא תיראה כל כך מהדורות בשאר התאות.

(ס"י לב סי' דה וויש) שדברי היד אפרים בבייאור הקלא דוחקים, וההע'ק'יא כתוב בפירוש שעריך למוחוק את כל האות. אכן לענין מוחוק את ב"ף פשיטה שבתביבת אלקין כתוב שם, שיש להקל לגרור רק את הגג אם אין מקום למושך את העוקץ.

4) היו מחרדים גלאנטי המובא במג'יא (ס"י לב סיק כה), והמקדש מעט (ס"ק א) הביאו כן בשם אחריםinos נספחים.

2) וטעם הפסול, כתוב בביבהיל להלן (אות נזין דה הניח) שהוא מושם שפטוטים אלו איטים מחלקים בין ב"ף פשיטה לכפופה, ובבשנותה הירי מפורש בಗמרא לצורה עוגלה, ואם כן על ידי היריבע אבדה צורתה.

3) ולענין לכתחילה, כתוב בשווית שבט הלוי (ח'יא סי' קפ"ד אות ב)